דָּבָר אַחֵר, כֹּה אָמַר יְיָ אִם שְׁלֵמִים, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל. דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהַב לוֹן בְּרִית קַיְּמָא לְנַטְרָא לֵיהּ תָּדִיר, וּלְמֶהֱוֵי בֵּיהּ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סִטְרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לֵיהּ בַּר נָשׁ תָּדִיר, הָא אִיהוּ פָּגִים, פָּגוּם בְּכוּלָּא. מְנָלָן, דִּכְתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. מָאי תָּמִים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אִתְקַיֵּים בֵּיהּ בְּרִית, אִיהוּ פָּגִים.

וּבְגִין כָּךְ, אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלֵמִים דְּנָטְרֵי פִּקּוּדָא דָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִימִין, דְּלָא יְהוֹן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגּוּן בֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמָתִין לָא נָפְקֵי לְעַלְמָא, אֶלָּא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נָגוֹזוּ, הַאי אִם שְׁלֵמִים דְּנָטְרֵי לֵיהּ תָּדִיר, נָגוֹזוּ מָאן דְּאִתְגְּזַר וְקִבֵּל עֲלֵיהּ קְיָימָא דָא. וְעָבָר, מָאי וְעָבָר. הַהוּא זוֹהֲמָא דְעָרְלָה, דְּהֲוָה בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא.

דָּבָר אַחֵר, כֹּה אָמַר יְיָ אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים, אִלֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זִמְנָא דְּהֲווּ לְגַבֵּיהּ דְּיוֹסֵף, אִינּוּן שְׁלֵמִים, דְּקָיְימֵי בַּהֲדֵיהּ דִּבְרִית. וְכֵן נָגוֹזוּ, דְּאָזְלוּ וְשָׁבְקוּ לֵיהּ לְיוֹסֵף וּלְשִׁמְעוֹן. וְעָבָר, כְּדֵין דִּינָא שַׁרְיָא בְּגִינַיְיהוּ (נ"א שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בֵּינַיְיהוּ), כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות יב) וְעָבַר יְיָ לִנְגּוֹף אֶת מִצְרָיִם.

תָּא חֲזֵי, אִית דִּינָא קַשְׁיָא, וְאִית דִּינָא רַפְיָא. דִּינָא קַשְׁיָא תַּקִּיף, דִּינָא רַפְיָא חֲלָשׁ, וְכַד יָנְקָא הַאי דִּינָא רַפְיָא, מִדִּינָא קַשְׁיָא, כְּדֵין אִתְתַּקַּף, וְאִיהוּ תַּקִּיף.

בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְעֲבִיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אִתְעֲבִיד בְּהַאי דִּינָא רַפְיָא, וְלָא אִתְתַּקַּף בְּהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא. וְכַד דִּינָא אִתְעֲבִיד עֲלַיְיהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אִתְתַּקַּף הַאי דִּינָא רַפְיָא, בְּדִינָא קַשְׁיָא דִּלְעֵילָא, בְּגִין לְאִתְתַּקְּפָא. הָדָא הוּא

דָּבָר אַחֵר כֹּה אָמַר ה' אִם שְׁלֵמִים - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם בְּרִית הַקֹּדֶשׁ לִשְׁמֹר אוֹתוֹ תָּמִיד, וְשֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בּוֹ שָׁלֵם בְּכָל הַצְּדָדִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְאִם אֵין הָאָדָם שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, הֲרֵי הוּא פָּגוּם, פָּגוּם בַּכֹּל. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. מַה זֶּה תָּמִים? שָׁלֵם. שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמָה בּוֹ בְּרִית, הוּא פָּגוּם.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלֵמִים שֶׁשּׁוֹמְרִים הַמִּצְוָה הַזּוֹ לִהְיוֹת שְׁלֵמִים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ פְּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבּוּ וְיִגְדְּלוּ בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַנְּשָׁמוֹת יוֹצְאוֹת לָעוֹלָם אֶלָּא עִם הַבְּרִית הַזּוֹ. וְכֵן נָגוֹזוּ - זֶה אִם שְׁלֵמִים שֶׁשּׁוֹמְרִים אוֹתוֹ תָּמִיד, נָגוֹזוּ מִי שֶׁנִּמּוֹל וְקִבֵּל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ. וְעָבָר - מַה זֶּה וְעָבָר? אוֹתָהּ זֻהֲמַת הָעָרְלָה שֶׁהָיְתָה בּוֹ בָּרִאשׁוֹנָה.

דָּבָר אַחֵר כֹּה אָמַר ה' אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים - אֵלּוּ בְּנֵי יַעֲקֹב. שֶׁהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ אֵצֶל יוֹסֵף, הֵם שְׁלֵמִים, שֶׁעוֹמְדִים עִם הַבְּרִית. וְכֵן נָגוֹזוּ - שֶׁהָלְכוּ וְהִשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת שִׁמְעוֹן. וְעָבָר - אָז הַדִּין שׁוֹרֶה בִּגְלָלָם [הַשְּׁכִינָה שָׁרְתָה בֵּינֵיהֶם], כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב) וְעָבַר ה' לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם.

בָּא רְאֵה, יֵשׁ דִּין קָשֶׁה וְיֵשׁ דִּין רָפֶה. הַדִּין הַקָּשֶׁה חָזָק, הַדִּין הָרָפֶה חַלָּשׁ. וְכַאֲשֶׁר יוֹנֵק הַדִּין הָרָפֶה הַזֶּה מֵהַדִּין הַקָּשֶׁה, אָז מִתְגַּבֵּר, וְהוּא חָזָק.

בְּשָׁעָה שֶׁנַּעֲשֶׂה דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה בַּדִּין הָרָפֶה הַזֶּה, וְאֵינוֹ מִתְגַּבֵּר בְּאוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשֶׁה. וּכְשֶׁהַדִּין נַעֲשֶׂה עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, מִתְגַּבֵּר הַדִּין הָרָפֶה הַזֶּה בַּדִּין